

14. april 2008

FLERE PÅ SYGEDAGPENGE – BAG OM UDVIKLINGEN

Resumé: *Det samlede antal personer på sygedagpenge er siden 2. kvartal 2006 steget med omkring 13.400 eller godt 17 pct. Antallet af langtidssyge er i samme periode steget med godt 7.000 eller knap 70 pct. Den voldsomme stigning i antallet af langtidssyge kan derfor forklare mere end halvdelen af den samlede stigning på sygedagpengeområdet. Analysen viser hvilke faktorer, der har bidraget til, at der er kommet flere på sygedagpenge.*

Det samlede antal sygedagpengemodtagere er siden 2. kvartal 2006 steget med omkring 13.400 personer eller 17 pct., så der i 1. kvartal 2008 var knap 91.600 sygedagpengemodtagere, når der korrigeres for sæsonmæssige udsving. Antallet af langtidssyge er steget med godt 7.000 personer siden midten af 2006, og er fortsat stigende. I 1. kvartal 2008 var der godt 17.500 personer, der havde været på sygedagpenge i mere end ét år. Den voldsomme stigning i antallet af langtidssyge på knap 70 pct., skal blandt andet ses i sammenhæng med, at 3.000 færre årligt visiteres til fleksjob (inkl. ledighedsydelse) og førtidspension i forhold til tidligere, blandt andet som følge af skærpede dokumentationskrav på fleksjobområdet.

De gunstige konjunkturer bidrager også til, at antallet på sygedagpenge stiger. Det kan skyldes en lang række forhold som f.eks., at flere er berettiget til at modtage sygedagpenge, samt at flere svage grupper er kommet ud på arbejdsmarkedet, der er mere tilbøjelige til at blive syge.

Derudover er antallet af forsikrede ledige på sygedagpenge langt fra faldet i samme takt som antallet af ledige. Ud af det samlede antal sygedagpengemodtagere på godt 91.000 i 2007, udgør forsikrede ledige 13.000-14.000 personer, svarende til omkring 15 pct. Samtidigt skal det stigende antal sygedagpengemodtagere også ses i sammenhæng med, at der er kommet flere i fleksjob, indsatsen i jobcentre har haltet, mulighederne for at modtage sygedagpenge er blevet udvidet, samt endelig at arbejdsgiverne måske har presset medarbejderne, i en tid, hvor det er vanskeligere at rekruttere arbejdskraft.

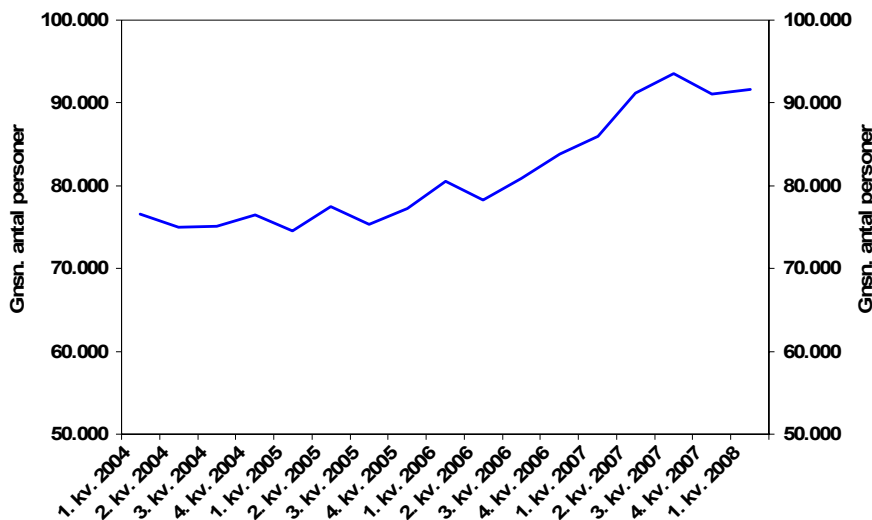
Sygefraværet er i høj grad branchespecifikt. Hvis der sættes målrettet ind på at forbedre arbejdsmiljøet, kan sygefraværet derfor reduceres. Samtidigt bør indsatsen i jobcentre effektiviseres, ligesom mulighederne for deltidsbeskæftigelse under sygdom i større grad bør benyttes.

FLERE PÅ SYGEDAGPENGE – BAG OM UDVIKLINGEN

Det gennemsnitlige antal personer på sygedagpenge er steget markant de seneste år. Efter at antallet af personer på sygedagpenge stort set lå konstant fra slutningen af 2003 og frem til 2005, begyndte antallet af personer på sygedagpenge så småt at stige. Væksten i antallet af sygedagpengemodtagere tog fart fra midten af 2006 og steg endnu mere markant i første halvår af 2007.

De seneste offentliggjorte tal fra KMD's kortperiodestatistik viser, at det gennemsnitlige antal sygedagpengemodtagere i 1. kvartal 2008 var på godt 91.600, når der korrigeres for sæsonmæssige udsving. Det samlede antal sygedagpengemodtagere er siden 2. kvartal 2006 steget med omkring 13.400 personer, svarende til en stigning på omkring 17 pct.

Figur 1. Udviklingen i det gennemsnitlige antal personer på sygedagpenge, 1. kvartal 2004 - 1. kvartal 2008. Sæsonkorrigerede tal

Anm.: Det gennemsnitlige antal sygedagpengemodtagere er bestemt ud fra udgifterne til sygedagpenge i perioden, og skal ses som en god indikator på den faktiske udvikling i perioden. Egen sæsonkorrektion.

Kilde: AErådet på baggrund af KMD's kortperiodestatistik.

Som det fremgår af figur 1, lå antallet af sygedagpengemodtagere i 3. kvartal 2007 på sit hidtil højeste niveau med omkring 93.500 modtagere. Antallet er siden 3. kvartal 2007 faldet med omkring 2.000 personer.

De bagvedliggende tal viser, at der i juli 2007 var mere end 96.200 sygedagpengemodtagere, når der korrigeres for sæsonmæssige udsving. Meget tyder på, at faldet i antallet af sygedagpengemodtagere siden juli 2007 skal ses i sammenhæng med indsatsen i jobcentrene. Nogen af de kommuner, der

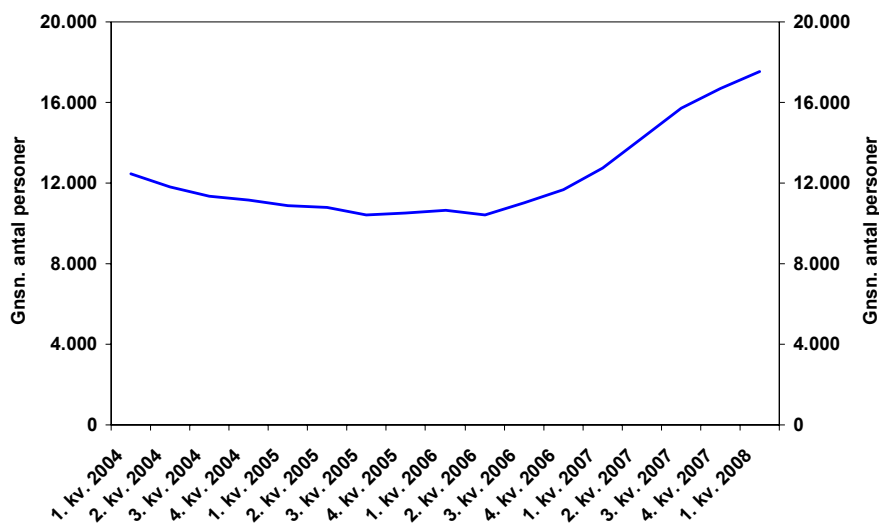
havde indkøringsproblemer i forbindelse med kommunalreformen i 2007, er formentlig kommet i gang med sygedagpengeindsatsen i løbet af 2007. Det faldende antal personer på sygedagpenge kan dog også være udtryk for, at flere kommuner har sat fokus på området i løbet af 2007.

Markant flere langtidssyge

Som det fremgår af figur 2, er antallet af langtidssyge steget voldsomt siden midten af 2006. Antallet af langtidssyge er steget med godt 7.000 personer siden midten af 2006, så der nu er godt 17.500 personer, der har været på sygedagpenge i mere end ét år. Antallet af langtidssyge kan derfor forklare mere end halvdelen af den samlede stigning i antallet af sygedagpengemodtagere.

Som det også fremgår af figuren, faldt antallet af langtidssyge fra slutningen af 2003 frem til 3. kvartal 2005. Herefter lå antallet af langtidssyge konstant frem til 2. kvartal 2006, hvor det begynder at stige. Væksten i antallet af langtidssyge tager derefter igen fart i løbet af første halvår i 2007.

Figur 2. Udviklingen i det gennemsnitlige antal personer, der har modtaget sygedagpenge i over ét år, 1. kvartal 2004 - 1. kvartal 2008. Sæsonkorrigerede tal.

Anm.: Det gennemsnitlige antal sygedagpengemodtagere er bestemt ud fra udgifterne til sygedagpenge i perioden, og skal ses som en god indikator på den faktiske udvikling i perioden. Egen sæsonkorrektur.

Kilde: AErådet på baggrund af KMD's kortperiodestatistik.

Meget tyder på, at den markante stigning i antallet af langtidssyge siden midten af 2006 skal ses i sammenhæng med de regelændringer på fleksjobområdet, der trådte i kraft 1. juli 2006. Der blev ikke ændret på betingel-

serne for at modtage fleksjob, men dokumentationskravene blev skærpet. Hvis dokumentationsgrundlaget er mangelfuldt i en sag om fleksjob, kan kommunen miste refusion fra staten de følgende tre år for borgeren.

Og når en person har modtaget ledighedsydelse i 12 måneder inden for en 18 måneders periode, skal kommunen genvurdere, om personen fortsat står til rådighed for et fleksjob. Hvis genvurderingen ikke overholdes, kan kommunen risikere at miste refusion fra staten de kommende tre år.

Regelændringerne fra 1. juli 2006 kan blandt andet afspejle sig i, at ”gråzone-sagerne” ikke længere visiteres til fleksjob, og at det tager længere tid at få dokumentationen på plads. Begge forhold vil isoleret set bidrage til, at antallet af sygedagpengemodtagere stiger.

De lange sygedagpengeforløb over ét år er dyre for kommunerne, da kommunerne ikke får refusion fra staten, når sygedagpengeperioden bliver længere end 52 uger. Som udgangspunkt har kommunen derfor store økonomiske incitamentter til at få nedbragt antallet af langtidssyge¹. Regelændringerne fra 1. juli 2006 betyder dog, at det kan blive endnu dyrere for kommune at ”fejlvisitere” til fleksjob.

Fleksjobaftalen fra 2006 havde blandt andet til formål at komme den usikre visitationspraksis og den meget høje ledighed hos fleksjobvisiterede til livs.

Mulighederne for at få forlænget perioden på sygedagpenge blev udvidet i 2007, hvilket også kan have bidraget til, at flere er langtidssyge.

Færre visiteres til fleksjob og førtidspension

Som det ses af tabel 1, er der meget, der tyder på, at regelændringerne på fleksjobområdet fra 1. juli 2006 har haft en effekt. Antallet af personer, der overgår til ledighedsydelse og fleksjob fra sygedagpenge, er væsentligt reduceret siden midten af 2006, hvor ordningen trådte i kraft.

Som det ses af tabellen, er der omkring 1.000 personer færre, der er overgået fra sygedagpenge til ledighedsydelse året efter ordningen trådte i kraft, når der sammenlignes med en tilsvarende periode året før. Tilsvarende lig-

¹ Som hovedregel kan man kun modtage sygedagpenge i 52 uger inden for en 18 måneders periode. Kommunen har dog mulighed for at forlænge sygedagpengeperioden i en række tilfælde.

ger antallet af personer, der er overgået til fleksjob fra sygedagpenge, omkring 750 personer lavere.

Også tilgangen til førtidspension fra sygedagpenge er faldet de seneste år. I løbet af to år er antallet, der årligt overgår til førtidspension fra sygedagpenge, faldet med knap 1.900 personer. Udviklingen skal ses i sammenhæng med førtidspensionsreformen, hvor alle forsøg på at blive fastholdt på arbejdsmarkedet skal være afprøvede inden førtidspensionering².

En del af forklaringen på, at færre overgår til førtidspension, kan formentlig også relateres til, at nogle kommuner havde indkøringsproblemer i forbindelse med kommunalreformen. Udover, at den mindre tilgang til førtidspension fra sygedagpenge påvirker antallet af personer på sygedagpenge, bidrager det også til den markante stigning i antallet af langtidssyge.

Tabel 1. Tilgang til fleksjob, ledighedsydelse samt førtidspension fra sygedagpenge, 2. halvår 2002 – 1. halvår 2007

	2. halvår 2002 – 1. halvår 2003	2. halvår 2003 – 1. halvår 2004	2. halvår 2004 – 1. halvår 2005	2. halvår 2005 – 1. halvår 2006	2. halvår 2006 – 1. halvår 2007
Ledighedsydelse	1.459	3.041	3.778	3.430	2.457
Fleksjob	2.266	2.854	2.943	2.824	2.069
Førtidspension	7.547	7.381	7.600	6.922	5.685

Anm.: Der findes ikke sygedagpengeoplysninger for Hvidovre, Farum samt Odense i dele af 2002 og 2003 i DREAM, hvilket kan påvirke antallet af tilgange i de to første perioder. Kilde: AErådet på baggrund af Beskæftigelsesministeriets DREAM.

Samlet set er der *årligt* omkring 3.000 færre, der er overgået til fleksjob, ledighedsydelse og førtidspension, når der sammenlignes med en tilsvarende periode året før fleksjobaftalen trådte i kraft. Den ændrede praksis i forhold til at tilkende førtidspension og visitere til fleksjob fra sygedagpenge har derfor bidraget til stigningen i antallet af sygedagpengemodtagere, og ikke mindst har den bidraget til stigningen i antallet af langtidssyge.

Mange forsikrede ledige på sygedagpenge

I tabel 2 har vi set på, hvordan det gennemsnitlige antal personer på sygedagpenge fordeler sig på henholdsvis beskæftigede, forsikrede ledige samt personer fra fleksjob. Som det ses af tabellen, er der knap 13.000 personer,

² Jf. ”Redegørelse om udviklingen på det rummelige arbejdsmarked og det rummelige arbejdsmarked”, Beskæftigelsesministeriet, Finansministeriet, og Socialministeriet, maj 2007.

der kommer fra ledighed. Det vil sige, at ud af de godt 91.000 personer, der i gennemsnit er på sygedagpenge årligt, kommer de knap 13.000 fra ledighed³.

Antallet af ledige på sygedagpenge har stort set været konstant de seneste år, og er dermed ikke faldet i samme takt som ledighedstallet. Isoleret set bidrager det forholdsmæssigt store antal ledige på sygedagpenge derfor også til stigningen i antallet af personer på sygedagpenge. De bagvedliggende tal viser, at tilgangen til sygedagpenge fra ledighed har været faldende i løbet af 2007.

Derudover viser tabellen, at godt 4.700 personer kommer fra fleksjob. Antallet af personer, der kommer fra fleksjob, er årligt steget med omkring 500-700 personer.

Som det fremgår af tabellen, kommer størstedelen af personerne på sygedagpenge fra beskæftigelse. Det er også herfra, at den største stigning til sygedagpenge kommer fra. Antallet af personer fra både beskæftigelse og ledighed er naturligvis påvirket af, at afgang fra sygedagpenge til førtidspension, fleksjob og ledighedsydelse er reduceret.

Tabel 2. Dekomponering af sygedagpengemodtagerne på ledighed, fleksjob samt beskæftigelse, 2004-2007

	2004	2005	2006	2007
AF-bruttoledighed	13.409	13.242	12.946	12.853
Beskæftigelse	58.791	59.156	62.683	70.707
Fleksjob	2.873	3.482	4.179	4.739
I alt	77.877	78.776	82.762	91.636

Anm.: Årene dækker over den rullende årsperiode fra 4. kvartal til 3. kvartal. Antallet af sygedagpengemodtagere på de enkelte ordninger er nedskaleret i forhold til det samlede antal sygedagpengemodtagere i Jobindsats.dk. Tilgang fra barseldagpenge samt kategorien "andet" er inkluderet i "i alt" tallet.

Kilde: AErådet på baggrund af Beskæftigelsesministeriets DREAM samt Jobindsats.dk.

Tiden på sygedagpenge stiger

Som det ses af tabel 3, var der omkring 472.000 personer, der modtog sygedagpenge i 2007, mens der året før var knap 464.000. Det betyder, at antal-

³ Opgørelsen er foretaget på baggrund af Beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase DREAM. Niveauerne er herefter skaleret i forhold til det faktiske antal sygedagpengemodtagere. Skaleringen påvirker den procentvise udvikling i de enkelte grupper i forhold til opgørelsen i DREAM. Konklusionen, om at antallet af ledige på sygedagpenge ikke er faldet i samme takt som ledigheden, holder dog fortsat. Opgørelsen fra DREAM er lagt som en bilagstabel bagest i analysen.

let af sygedagpengemodtagere det seneste år er steget med mindre end 8.000 personer, svarende til en stigning på knap 1,9 pct. Set i forhold til det samlede antal personer, der modtager sygedagpenge i løbet af et år, er stigningen forholdsmæssig lille⁴.

Den gennemsnitlige tid på sygedagpenge i løbet af et år er derimod steget voldsomt. I 2007 var den gennemsnitlige tid på sygedagpenge på 10,1 uger, mens den året før var 9,3 uger⁵. Den gennemsnitlige varighed er således steget med 0,8 uge i løbet af det seneste år. Det betyder med andre ord, at de 472.000 personer, der modtog sygedagpenge i 2007, i gennemsnit modtog sygedagpenge i 0,8 uge mere end året før⁶.

Tabel 3. Antallet af personer samt gnsn. varighed for sygedagpengemodtagere, 2004-2007

	2004	2005	2006	2007
Antal personer på sygedagpenge	452.428	453.840	463.745	472.364
Gnsn. antal uger pr. person i perioden	9,0	9,1	9,3	10,1

Anm.: Årene 2005 til 2007 omfatter den rullende årsperiode fra 4. kvartal til 3. kvartal.

Kilde: Jobindsats.dk.

Selvom stigningen i den gennemsnitlige varighed er steget voldsomt det seneste år, er det ikke nyt, at den gennemsnitlige varighed på sygedagpenge stiger. Med nogen usikkerhed skønnes det, at den gennemsnitlige varighed fra 2002 til 2007 samlet set er steget med 1,5 uge. Det er derimod nyt, at den gennemsnitlige varighed stiger så markant i et enkelt år.

De gode konjunkturer og den stigende beskæftigelse kan bidrage til at forklare, at der er flere, der bliver berørt af sygdom, men kan ikke umiddelbart forklare, at det gennemsnitlige antal sygedagpengeuger pr. modtager stiger.

⁴ Der er derfor relativt mange, der modtager sygedagpenge i løbet af et år. De fleste modtager sygedagpenge i ganske kort tid, mens langt færre modtager sygedagpenge gennem længere tid. Sammenhængen mellem antallet i de to første figurer er, at der i løbet af et år er godt 470.000 forskellige personer, der modtager sygedagpenge, mens der på en gennemsnitlig dag i året, er omkring 90.000, der modtager sygedagpenge.

⁵ Beregningerne er foretaget på en rullende årsperiode, hvor f.eks. 2007 omfatter den rullende årsperiode fra oktober 2006 til september 2007.

⁶ Den gennemsnitlige varighed er udtryk for, hvor mange uger en sygedagpengemodtager i gennemsnit har modtaget sygedagpenge i løbet af et år. Den gennemsnitlige varighed beregnet på denne måde, er derfor forskellig fra den gennemsnitlige varighed af f.eks. afsluttede sygedagpengeforløb.

En del af forklaringen på, at den gennemsnitlige varighed er steget så markant i løbet af 2007, skal ses i sammenhæng med, at antallet af langtidssyge er steget voldsomt.

Bevægelser til og fra sygedagpenge

I det følgende har vi forsøgt at beskrive, hvordan folk bevæger sig mellem sygedagpenge og andre typer af overførselsindkomst. For hver enkelt person, der har modtaget en indkomsterstattende ydelse i et givent år, har vi beregnet den dominerende ydelse i året.

Hvis en person f.eks. har sygedagpenge som dominerende ydelse i et givent år, kræver det, at personen har modtaget sygedagpenge i en forholdsvis stor del af året. Det betyder f.eks., at de sygedagpengemodtagere, vi ser på i det følgende, kan karakteriseres som personer med længerevarende sygefravær.

Som det fremgår af tabel 4, var tilgangen til sygedagpenge på godt 49.900 i 2007, mens afgang fra sygedagpenge lå på 44.300, når bevægelserne vurderes ud fra dominerende ydelse i året.

Som det også ses af tabellen, havde langt de fleste af de personer, der overgik til sygedagpenge i 2007, beskæftigelse som dominerende ydelse året før. Omkring 35.700, svarende til over 70 pct. af tilgangen til sygedagpenge, kom således fra beskæftigelse i 2007. Hvis vi i stedet ser på afgang fra sygedagpenge, ses det, at der kun var godt 17.800 personer, svarende til omkring 40 pct., der skiftede fra sygedagpenge til beskæftigelse. Sygedagpenge synes derfor at være vejen ud af arbejdsmarkedet for rigtig mange mennesker.

Som det også fremgår af figuren, var der en tilgang fra gruppen af forsikrede ledige (AF-bruttoledighed) på omkring 7.800 personer, mens der kun var godt 4.000 personer, der skiftede fra sygedagpenge til ledighed⁷. Det betyder, at der var en nettotilgang fra ledighed til sygedagpenge på omkring 3.800 personer i 2007.

⁷ Dagpengemodtagerne kommer ikke nødvendigvis direkte fra ledighed. Da ydelsen er bestemt ud fra dominerende ydelse i året, er det muligt f.eks. at have et beskæftigelsesforløb inden overgangen til sygedagpenge. Tal fra Danmarks Statistik viser dog, at dagpengemodtagere udgør i omegnen af 13-14.000 fuldtidspersoner af det samlede antal sygedagpengemodtagere på årsbasis, hvilket også stemmer fint overens med AERådets kørsler på Beskæftigelsesministeriets DREAM register, som vist ovenfor.

Tabel 4. Tilgang og afgang til/fra sygedagpenge beregnet ud fra dominerende ydelse i året, 2006 til 2007

	Tilgang til sygedagpenge	Afgang fra sygedagpenge
AF-bruttoledighed	7.804	4.019
Kontanthjælpmødt. Brutto	1.080	2.757
Revalidering	581	3.278
Ledighedsydelse	149	2.090
Fleksjob	1.981	3.801
Førtidspension	4	5.976
Beskæftigelse/Selvforsørgelse	35.693	17.827
Øvrige samt udvandrede	2.622	4.552
I alt	49.914	44.300

Anm.: Ydelsen er bestemt ud fra den dominerende ydelse i året. Den dominerende ydelse er beregnet på baggrund af 17 ydelsesgrupper. Året 2004 omfatter reelt bevægelserne fra 2003 til 2004 og så fremdeles. Derudover er årene beregnet for den rullende årsperiode, der slutter med uge 39.

Kilde: AErådet på baggrund af Beskæftigelsesministeriets DREAM.

Derudover ses det, at der er en forholdsvis stor afgang til førtidspension, kontanthjælp samt fleksjob/ledighedsydelse.

Tilgange til sygedagpenge over tid

Når tilgangen til sygedagpenge beregnes ud fra dominerende ydelse i året, ses det af tabel 5, at tilgangen fra forsikrede ledige til sygedagpenge har været stigende fra 2004 til 2006, hvorefter tilgangen faldt i 2007. Det kraftige ledighedsfald, der har været i perioden, er derfor ikke blevet modsvaret af et tilsvarende fald i tilgangen til sygedagpenge fra ledighed.

Som det også fremgår af tabellen, har der været en svag tilgang af personer fra kontanthjælp henover analyseperioden. Det kan være kontanthjælpsmodtagere, der har været beskæftiget i en kort periode, før de overgår til kontanthjælp. Kontanthjælpsmodtagere udgør dog en forholdsvis lille andel af den samlede tilgang.

Tilgangen til sygedagpenge fra fleksjob har ligeledes været stigende over tid. Set i forhold til, at fleksjobberes sygefravær sædvanligvis består af korte men hyppige sygedagpengeforløb, synes tilgangen fra fleksjob at være relativ stor.

Tilgangen til sygedagpenge fra beskæftigelse er ligeledes steget siden 2004. Det skal ses i lyset af de gode konjunkturer, hvor beskæftigelsen de seneste år er steget markant.

Tabel 5. Tilgang til sygedagpenge beregnet ud fra dominerende ydelse i året, 2004 til 2007

	2004	2005	2006	2007
AF-bruttoledighed	7.707	8.133	8.474	7.804
Kontanthjælpsmodtagere brutto	714	804	962	1.080
Revalidering	422	406	427	581
Ledighedsydelse	15	69	98	149
Fleksjob	1.213	1.412	1.799	1.981
Førtidspension	6	4	4	4
Beskæftigelse/Selvforsørgelse	30.589	31.172	33.557	35.693
Øvrige samt udvandrede	2.091	2.334	2.407	2.622
I alt	42.757	44.334	47.728	49.914

Anm.: Ydelsen er bestemt ud fra den dominerende ydelse i året. Den dominerende ydelse er beregnet på baggrund af 17 ydelsesgrupper. Året 2004 omfatter reelt bevægelserne fra 2003 til 2004 og så fremdeles.

Kilde: AErådet på baggrund af Beskæftigelsesministeriets DREAM.

Afgange fra sygedagpenge over tid

Hvis vi tilsvarende ser på afgang fra sygedagpenge over tid, ses det af tabel 6, at afgang fra sygedagpenge har ligget på godt 44.000 personer de seneste tre år. Da tilgangen til sygedagpenge er steget de seneste år, vil det naturligt afspejle sig i, at antallet af personer på sygedagpenge beregnet ud fra dominerende ydelse stiger.

Samtidigt ses det, at antallet af personer, der forlader sygedagpenge til AF-bruttoledighed er faldet de seneste år.

Som det også fremgår af tabellen, så er antallet af afgang til fleksjob, førtidspension, ledighedsydelse samt revalidering faldet især i det seneste år. For flere af de nævnte ydelser synes afgang at have været relativ høj i både 2005 og 2006. Som nævnt ovenfor, tyder meget derfor på, at det stigende antal personer på sygedagpenge skal ses i sammenhæng, at afgang til de nævnte ordninger er reduceret.

Tabel 6. Afgang fra sygedagpenge beregnet ud fra dominerende ydelse i året, 2004 til 2007

	2004	2005	2006	2007
AF-bruttoledighed	5.805	5.740	4.995	4.019
Kontanthjælpsmodtagere brutto	3.200	3.205	2.861	2.757
Revalidering	3.259	3.731	3.647	3.278
Ledighedsydelse	2.248	2.999	2.740	2.090
Fleksjob	3.589	4.358	4.626	3.801
Førtidspension	6.420	7.418	6.962	5.976
Beskæftigelse/Selvforsørgelse	11.646	12.513	13.884	17.827
Øvrige samt udvandrede	3.613	4.233	4.406	4.552
I alt	39.780	44.197	44.121	44.300

Anm.: Ydelsen er bestemt ud fra den dominerende ydelse i året. Den dominerende ydelse er beregnet på baggrund af 17 ydelsesgrupper. Året 2004 omfatter reelt bevægelserne fra 2003 til 2004 og så fremdeles.

Kilde: AErådet på baggrund af Beskæftigelsesministeriets DREAM.

Nettobevægelser til sygedagpenge over tid

I tabel 7 er nettobevægelserne til sygedagpenge vist, beregnet ud fra den dominerende ydelse i året. Tabellen opsummerer derfor til- og afgang til/fra sygedagpenge som vist ovenfor. Som det ses af tabellen, har nettotilgangen til sygedagpenge været stigende siden 2005. I 2005 var der en nettotilgang på knap 140 personer, mens nettotilgangen i 2007 lå på godt 5.600 personer.

Nettotilgangen til sygedagpenge fra ledighed har siden 2004 været stigende. Fra 2004 til 2007 er nettotilgangen til sygedagpenge fra AF-bruttoledighed næsten fordoblet⁸.

Set i forhold til 2005 var der godt 500 færre, der overgik til revalidering, 700 mindre, der kom på ledighedsydelse, antallet, der startede i fleksjob, var omkring 1.100 personer lavere, og samtidigt var der omkring 1.400 personer mindre, der gik på førtidspension, når der sammenlignes med 2007.

⁸ En del af stigningen fra 2003 til 2004 skyldes dog, at der er kommet sygedagpengedata for flere kommuner i det anvendte datagrundlag.

Tabel 7. Nettobevægelser til sygedagpenge beregnet ud fra dominerende ydelse i året, 2004 til 2007

	2004	2005	2006	2007
AF-bruttoledighed	1.902	2.393	3.479	3.785
Kontanthjælpmodt. brutto	-2.486	-2.401	-1.899	-1.677
Revalidering	-2.837	-3.325	-3.220	-2.697
Ledighedsydelse	-2.233	-2.930	-2.642	-1.941
Fleksjob	-2.376	-2.946	-2.827	-1.820
Førtidspension	-6.414	-7.414	-6.958	-5.972
Beskæftigelse/Selvforsørgelse	18.943	18.659	19.673	17.866
Øvrige samt udvandrede	-1.522	-1.899	-1.999	-1.930
Nettoutilgang i alt	2.977	137	3.607	5.614

Anm.: Ydelsen er bestemt ud fra den dominerende ydelse i året. Den dominerende ydelse er beregnet på baggrund af 17 ydelsesgrupper. Året 2004 omfatter reelt bevægelserne fra 2003 til 2004 og så fremdeles. Se derudover anmærkningerne i tabel 5.

Kilde: AErådet på baggrund af Beskæftigelsesministeriets DREAM.

Nettoutilgangen fra beskæftigelse/selvforsørgelse har været faldende det seneste år. I 2007 var der en nettoutilgang fra beskæftigelse/selvforsørgelse på knap 17.900, hvor nettoutilgangen året før lå på knap 19.700 personer. I det anvendte datagrundlag er det ikke muligt at skelne beskæftigelse fra selvforsørgelse. Det betyder blandt andet, at afgang fra sygedagpenge til beskæftigelse/selvforsørgelse også omfatter personer, der har mistet sygedagpengene, og ikke modtager anden offentlig forsørgelse.

Bedre arbejdsmiljø kan reducere sygefraværet

Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA) har analyseret sig frem til, at sygefraværet blandt lønmodtagere potentielt kan reduceres med 38 pct. ved en målrettet arbejdsmiljøindsats⁹.

For faglærte og ufaglærte arbejdere kan sygefraværet potentielt reduceres med omkring 45 pct. ved en målrettet arbejdsmiljøindsats, mens det for funktionærer potentielt kan reduceres med 22-35 pct.

Potentielt reduceres skal forstås som et teknisk begreb, der blandt andet forudsætter, at man kan fjerne alt hårdt fysisk arbejde fra alle jobfunktioner. I praksis vil det derfor ikke være muligt at reducere sygefraværet med 38 pct. ved at forbedre arbejdsmiljøet, da f.eks. hårdt fysisk arbejde jo ikke kan fjernes fra alle jobfunktioner. Et klassisk eksempel er, at man ikke kan tage

⁹ Chris Jensen, Thomas Lund m. fl., Arbejdsmiljø og fravær, Arbejdsmiljøinstituttet, 2002.

de tunge løft ud af flyttemandens arbejde. Men man kan indrette flyttemandens arbejde, så belastningen minimeres¹⁰.

Det er vanskeligt at vurdere, hvor meget sygefraværet kan reduceres med i praksis. Budskabet er dog, at det er muligt at reducere arbejdsbetingede sygefravær ved at forbedre arbejdsmiljøet. Og som det vises i det følgende, er der store brancheforskelle i sygefraværet.

Store branchemæssige forskelle i sygefraværet

Når sygefraværet opdeles på brancher, er det især slagterierhvervet og taxi- og turistvognmænd, der er storleverandører af syge med sygefravær over to uger. Det gælder både for mænd og kvinder. Blandt kvinder er det derudover brancher som tobaksindustri, maler- og glarmestervirksomhed samt jernbane- og busdrift, der har relativt mange beskæftigede med et sygeforløb over to uger.

Som det fremgår af tabel 8, er der forholdsmæssigt få beskæftigede i de brancher, hvor andelen af beskæftigede med sygefravær over to uger er størst. Hvis man derfor i stedet ser på brancher, hvor der antalmæssigt er mange kvinder beskæftigede, er det især rengøringsvirksomhed samt sociale institutioner for voksne (læs ældrepleje), der har relativt flest beskæftigede med sygeperioder på mindst to uger. Målt i antal personer ligger også børnepasnings- og ungeområdet højt, selvom andelen ligger på gennemsnittet af den offentlige sektor.

¹⁰ Thomas Lund fra Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø har gjort os opmærksom på denne pointe.

Tabel 8. Andel beskæftigede med mindst ét sygeforløb over to uger, brancher med størst andel, 2006. Kvinder

	Antal beskæftigede i branchen	Længerevarende syge i pct. af alle beskæftigede
Slagterier	4.921	19
Taxi- og turistvognmænd	2.006	19
Tobaksindustri	547	18
Maler- og glarmestervirksomhed	4.377	17
Jernbane- og busdrift	4.830	17
Rengøringsvirksomhed	26.556	17
Sociale institutioner mv. for voksne (ældrepleje)	159.304	15
Anden fødevarerindustri	10.330	14
Fremst. Af øvrige transportmidler	1.634	14
Fremst. Af metal	983	13
Fremst. Af diverse metalprodukter	3.902	13
Fremst. Af skibsmotorer og pumper	5.827	13
Fremst. Af husholdningsapparater	712	13
Møbelindustri	5.415	13
Sociale inst. mv. for børn og unge	122.324	13
Alle brancher	1.286.957	10

Anm.: Branchefordelingen er sket med baggrund i RAS året før sygefraværet, hvorfor der er nogen usikkerhed på tallene, jf. Danmarks Statistik. Sygefravær under to uger er ikke med i analysen. Tallene viser heller ikke noget om, hvor langt det enkelte sygeforløb har været udover to uger - eller om man har haft mere end ét sygeforløb i perioden. Derudover indgår f.eks. langtidssyge, der er blevet fyret pga. sygdommen, ikke, da de ikke længere er i beskæftigelse. Hvis brancherne mv. har forskellig opsigelsespraksis, vil det derfor påvirke tallene, jf. Danmarks Statistik.

Kilde: Danmarks Statistik.

Forskelle i arbejdsfunktioner, alderssammensætning osv. kan forklare en del af forskellene i sygefraværet brancherne i mellem. F.eks. er en stor andel af de ansatte i ældreplejen beskæftiget med hårdt fysisk og psykisk omsorgsarbejde, der alene på grund af arbejdets karakter, kan aflede en del sygefravær.

For mændenes vedkommende er det udover slagterierhvervet og taxi- og turistvognmænd især fiskeribranchen, bygning af skibe og både samt fag inden for bygge- og anlægsbranchen, der i forhold til antallet af beskæftigede har mange ansatte med længerevarende sygefravær.

Mange af brancherne med en relativ høj andel af beskæftigede med et længerevarende sygeforløb kan karakteriseres ved at have en stor grad af hårdt fysisk arbejde.

Tabel 9. Andel beskæftigede med mindst ét sygeforløb over to uger, brancher med størst andel, 2006. Mænd

	Antal beskæftigede i branchen	Længerevarende syge i pct. af alle beskæftigede
Slagterier	13.486	16
Fiskeri	3.623	15
Taxi- og turistvognmænd	12.341	15
Bygning af skibe og både	5.233	14
Murervirksomhed	15.259	14
Maler- og glarmestervirksomhed	11.303	14
Anden bygge- og anlægsvirksomhed	13.707	14
Jernbane- og busdrift	16.009	14
Tømrervirksomhed	33.684	12
Rengøringsvirksomhed	18.435	12
Renovation	17.958	12
Maskinstationer, anlægsgartnere	8.438	11
Fremst. Af metal	4.161	11
Entreprenørvirksomhed	47.180	11
VVS-virksomhed	17.451	11
Alle brancher	1.458.275	7

Anm.: Se anm. i tabel 8.

Kilde: AErådet på baggrund af udtræk fra Statistikbanken.

Afrunding

Der er en lang række negative konsekvenser forbundet med sygefravær. Udover, at sygefraværet har store personlige konsekvenser for den, der rammes af sygdom, er sygefraværet dyrt for både private og offentlige virksomheder. Det stadigt voksende sygefravær afleder derudover store offentlige udgifter til blandt andet sygedagpenge. Samtidigt reducerer sygefraværet det effektive arbejdsudbud og lægger derved en dæmper på det samlede økonomiske vækstpotentiale. Sygefraværet er således både til skade for den enkelte, der rammes af sygdom samt for velstanden og velfærden på samfundsniveau.

Det betyder samtidigt, at der kan hentes store gevinster ved at få reduceret sygefraværet. Selvom det stigende antal personer på sygedagpenge skal ses i sammenhæng med en lang række forhold, som det er beskrevet i denne analyse, er det muligt at få reduceret antallet af sygedagpengemodtagere. Dette kan i praksis ske ved enten at reducere tilgangen til sygedagpenge, eller ved at sygeperioderne bliver kortere.

Tilgangen til sygedagpenge kan f.eks. begrænses ved, at der findes metoder til at reducere det arbejdsbetingede sygefravær. Sygefraværet er i høj grad branchespecifikt og vedrører derfor ikke kun den enkelte, der rammes af sygdom. Hvis der sættes målrettet ind på at forbedre arbejdsmiljøet, kan sygefraværet derfor reduceres.

En effektiv sagsbehandling i kommunerne kan i mange tilfælde bidrage til, at tiden på sygedagpenge bliver kortere. Det har f.eks. stor betydning, at indsatsen og opfølgningen sker tidligt i sygedagpengeforløbet. Dernæst er det vigtigt, at den sygdomsramte ikke oplever uhensigtsmæssige ventetider i systemet¹¹. Derudover bør mulighederne for deltidsbeskæftigelse under sygdom i større grad benyttes.

Bilagsmateriale:

Bilagstabel 1. Dekomponering af sygedagpengemodtagerne på ledighed, fleksjob samt beskæftigelse, 2004-2007

	2004	2005	2006	2007
AF-bruttoledighed	15.542	15.342	14.951	14.284
Beskæftigelse	68.144	68.536	72.389	78.581
Fleksjob	3.330	4.034	4.826	5.267
I alt	90.267	91.267	95.577	101.840

Anm.: Årene dækker over den rullende årsperiode fra 4. kvartal til 3. kvartal. Tilgang fra barseldagpenge samt kategorien ”andet” er inkluderet i ”i alt” tallet.

Kilde: AErådet på baggrund af Beskæftigelsesministeriets DREAM.

¹¹ I AErådets analyse ”Sygedagpenge koster dyrt i kommunerne” fra 4. januar 2008, belyses kommunale forskelle i indsatsen.